

Кристиа Појовски

КЛУПКО

„Изем ти бригу о здрављу!“, гунђао је у себи Данило. Таман је доспео пред улаз своје зграде, две торбе у једној, две у другој руци, пуне, кад му из стиснуте шаке испаде опушак. „Ајд’ сад...“, прошишта му из уста док се сагињао да прво спусти торбе на земљу па да једном руком подигне решетку о коју је предвиђено да се истружу ђонови пре него што се закорачи у улаз, а да потом, другом руком, извуче опушак. „Клупко мамино, која ће се маца тим клупком играти“, умела је да каже Олга, Данилова мама, док је још била жива, све прелазећи дланом преко његовог трбушчића као да унуче милује по глави. Погледа у своју памучну мајицу, а попречна трака зноја, одмах изнад стомака, ту где се испод ребара што личе на разбој, уздиже „клупко мамино“ чинећи једну благу увалу у којој се скупља зној што отиче с врата и груди, подсети га да ништа није испало како је мама замишљала: четири је факултета уписао, нити на једном се није задржао дуже од годину дана – све неки предмети који га нису занимали, или није баш очекивао да ће вежбе бити толико досадне, два пута је помислио да ће се оженити, таман је две девојке имао до сада, обе су биле малодушне, нису се осмелиле на венчање, ишао је у музичку школу, те свираће клавир, те свираће виолину, те кларинет... и ништа. А мамина су браћа свирала у рок-групи, и Данилов отац је с њима свирао, мада је само мама знала да му је то отац а не Горан који је пре десет година умро уверен да је стан оставио сину јединцу. Према томе, и Данило би требало да буде

привржен музици а не да, кад год уђе у кућу и чује радио, пита може ли бука да се утиша. Од малена се мрштио на звуке. „То је Џими Пејд, свира гитару, није хилти бушилица“, гунђала је мама љуљајући куковима док би њен син искључивао радио. Ето, у принудној тишини је живела и умрла, а баш је волела музику. Волела је витке, лепе мушкарце, а нису сви ни били леви, али волела је мушкарце. Када год би мислила да је сама код куће, а од штектања електричне шиваће машине у фабрици остала је наглува, легла би на под у својој соби па би преко себе спустила један узак а висок пластични ормар у коме је држала само веш, док би руком радила све оно што би требало да ради онај чија је персонификација у том трену био тај ормар који је лежао на њој. Када би дубоко уздахнула, подигла би ормар и дала му неку оцену: „Данас се баш ниси претрго“, или: „Буди ми и сутра овакав!“ Све је то Данило више пута чуо, није никада завиривао, само је једном у огледалу које је висило у предсобљу видео како мама враћа ормар од два метра на своје место и лупка га дланом по средини, као по међуножју да га лупка и куражи га. А Данило је једва метар и седамдесет и пет висок, има „крупко“, не воли музику, а не воли ни жене ни мушкарце. „Ти ћеш уживати кад останеш сам!“, често га је мама подбадала. Е ту је погрешила. Данилу је исто, био сам или са неким, то што га тишти нико не би разумео, а и када разреши неку своју недоумицу – то опет никог не би занимало.

Откад су забранили пушење на улици, па чак и у становима – а већ ће вас неки комшија пријавити, не због тога што му нарочито смета дим из вашег стана, него да би снимео телефоном како вам упада у стан комунална полиција, како вас легитимишу, шта ли ћете већ ви учинити, хоће ли бити свађе или ћете се правдати, онда то пушта жени и деци па се сви смеју и износе претпоставке шта је даље било – дакле, откад су скроз забранили пушење, Данило воли, кад се враћа из продавнице, да седне на зидић за жбуњем, одмах иза зграде, и ту попуши једну цигарету. Опушак понесе са собом јер ту ни канте нема. „Одморим руке и скупим снагу да се попнем на други спрат“, каже уз смешак апотекарки која, с времена на време, изађе из апотеке, скупљујући рукама ревере свог белог радног мантила, као да би Данило сад баш завиривао. Ако је оправдање уверљиво, размишља Данило, Љиљана га неће пријавити за кршење Закона о забрани пушења. „Ја само да удахнем ваздух, по цео дан овако, с хемикалијама“, кроз смешак и поруменеле образе каже Љиљана када набаса право на Данила. Ако је

оправдање уверљиво, размишља Љиљана, Данило неће поменути њеној газдарици како она, када год нема муштерија, излази испред апотеке. Опет, нико од њих двоје не лаже: Љиљана мора да удахне свежег ваздуха, од астме болује још одмалена, а Данило уистину одмара руке и скупља снагу за степенице.

Међутим, није само то: сваког пута кад испусти дим Данило као да се нечега присети, нечега тако очигледног што му стално измиче. Рецимо, прекјуче се тако досетио да неће бити како је осам подељено на два четири, како каже математика, већ је то опет осам, само је четири на једном месту а других четири на другом. Није нигде нестало четири! А тога се досетио јер је баш носио осам флаша у двама торбама: четири флаше кваса и четири флаше јогурта. Купио је и две чоколадне бананице и у сваку торбу убацио по једну, од цигарете му буде горко у устима. Али бананице се сад не рачунају, ионако ће их појести до куће. Квас и јогурт: за недељу дана, по четири литарске флаше. Јогурт пије уз суву храну, а откад је мама умрла, избацио је сасвим из исхране путер и маст, то му је као нека посвета мајци и накнадно испуњавање њених очекивања да ће се маце неким другим лоптицама играти а не клупком под ребрима. Дакле, ништа, него само хлеб са неком саламом или сиром или са маслинама, парадајзом, то за вечеру, па лакше прогута кад пијуцка јогурт. Квас попије уз ручак, то је фино газирано, а обично из ресторана на послу донесе неку шницлу с кромпиром, или ћуфте с купусом, или пилећи батак и карабатак с грашком. А уз све то иде квас, боље се свари и после га не надима. Престао је да доручкује, поједе ујутру банану, или мало грожђа, или узме неки кекс. Ако не доручкује, може мало дуже да одспава. И сад, носи четири литарске флаше јогурта и четири литарске флаше кваса. То је осам флаша. Када се тих осам флаша распореди у две торбе, то је, математички, осам подељено са два. Значи ли то да му је остало четири флаше? Е па, неће бити.

А и мајка би била задовољна јер је баш пре неки дан, када је Данило открио мањкавост и недопустиву једноставност математичке дедукције, Љиљана изашла из апотеке да удахне свеж ваздух, а све размишљајући како би њен живот био лагоднији да до посла не путује сат времена, све прелазећи из аутобуса у тролејбус, а из тролејбуса опет у аутобус, макар је свакодневно притискао Данило и својим јој клупком спљескао материцу. Уосталом, њој је преко четрдесет година, свакако неће сада рађати. Љиљана није ни принети Даниловој мајци, ни трачка од те страсти и сигурно не

воли гласну музику. Јесте да Љиљана има лепе очи, али не светлуцају попут маминих. Када би легла под ормар, као што је то чинила мама, помислила би да јој је то сам бог послао управо њој намењен мртвачки ковчег. А када би сама руком радила оно што би мушкарац требало да ради, испирала би потом руку хидрогеном док се не би уверила да газдарица неће осетити мирис девојачке чежње. Да јој неко пусти Лед Цепелин, чекала би само када ће кроз зид апотеке улетети пљачкаши, обмотати јој главу калико завојем и ушмркати сав пеницилин из бочица, или шта већ ушмркавају, прогутати све седативе и однети целодневни пазар. Плашила се Љиљана града откад се, још док је студирала, заглавила у лифту студентског дома између једанаестог и дванаестог спрата. Како се запослила, одмах је нашла стан у предграђу, у приземљу куће. И сад, прошло је од тада већ двадесет година, али још једнако осећа неку nelaгодy. Ово где је Данило – а знала је тачно где живи, виђала га је како сваке вечери стоји на својој тераси и одмерава оловком размаке међу небеским телима, зато ваљда без грешке прогнозира време – ово је ништа: други спрат, без лифта. Додуше, кад би га њен брат видео како овако мали и дежмекаст мери растојање између небеских тела, довео би цело Власотинце ту под његову терасу да му из жбуња пуштају светлосне зраке из оних малих ласера и сви углас вичу: „Бегај, иду метеори!“ Гледа она Данила и на телевизији, када говори временску прогнозу. Нит се смешка, нити је нарочито обучен, јесу му усне мало влажне и нос му је мало бабураст, али кад каже да ће бити вруће – буде вруће, кад каже „обујте обућу која се не клиза“ – падне снег или ледена киша. Нарочито јој се свидело то што, кад је на телевизији, подигне једну обрву и уозбиљи се ако негде у свету комуналне службе нису предузеле мере у складу с најавама метеоролога па се река излила из корита или су сметови зауставили саобраћај на неким важним деоницама. Као да је прекоревао све оне који не верују. Љиљана се, у ствари, заљубила у ту његову надмоћ, у ту смиреност човека који је знао оно што ће други тек сазнати. Какви ласери! Рефлектор у очи да му њен брат упери Данко би опет видео све. Тепала му је она у себи, Данко, као да је већ њен.

„Кад толико брину о здрављу, што не забране аутомобиле“, наставио је Данило да гунђа у себи. У ствари, мислио је да гунђа у себи.

„Шта је, смета ти можда где сам паркирао кола?“, запрети с врха степеништа глас потпуно непознатог посетиоца који је силазио журно низ степенице, клепећући апостолкама.

„Не, не, ја само због цигара...“

„Какве, бре, цигаре? Пушио би пред зградом? Па попуши ми овде, на степеништу, ако мораш!“, беснео је потпуни незнанац, висок два метра, у атлетској мајици и бермудама које је већ кренуо да спушта палчевима, да ослободи своју понуду. Данко је био четири-пет степеника испод њега, застао је, па је бесни атлета могао да види само његово теме. Данко подиже поглед ка њему, онако прекорно изви обрву, а овај наједном застаде као да је видео министра саобраћаја: „Брате, па ти си онај што погађа време без грешке.“ Онда се спусти и узме у руке Данилове торбе. „Извини, извини. Ево однећу ти ја торбе, где си, на ком спрату?“

„На другом“, рече Данило кроз уздах, а онда ће наједном: „Не, не, сам ћу. Морам, то ми је вежба“, па поче да се отима с добротвором. „Што би он знао где станујем? Откуд знам ко је...“, прође му кроз главу.

„Не, комшија, морам да ти надокнадим, ево, ја ћу пожурити, а ти само полако.“ Кад је стигао до другог спрата, срдити возач је спустио торбе и тако отерао све Данкове страхове. „Можеш одавде сам?“, па се сјури низ степенице и кад је дошао до Данила обгрли му длановима врат, све тапшући га по потиљку. „Извини, извини...“

Данило се сад опет сети забране пушења, па се сети шта све штети здрављу а што није забрањено и опет поче у себи да гунђа. „На цигаре нам стављају оне одвратне слике. Што на хаубе не налепе слике саобраћајних несрећа? Што на алкохолна пића не налепе слике претучених жена и деце? Што на маст и путер не налепе слику тромба?“

Таман да убаци кључ у браву, нешто му сину па крену за атлетичарем, али је овај већ стигао до својих кола и кренуо. „Он је таксиста“, рече у себи када га је видео с прозора на степеништу да одлази па је било узалуд да силази. „Зашто прича о ТВ-прогнози кад ја никада нисам био на телевизији? Где би мене командант пустио на телевизију? Он мене из оног подрумског собичка не пушта! Не знам ни с ким радим! Боже, па ни оног кратера од падавина код продавнице нема! Добро, то су вероватно одмах затрпали!“ И таман што је гурнуо кључ у браву, врата отвори мама, обучена у ону своју љубичасту дугачку хаљину, светло, светло љубичасту по средини, а све тамнију ка крајевима. Музика је јечала, стружу гитаре као сирене, она у рукама држи даире и њише куковима. „Утишаћу, Сунце моје, не брини!“

Музика нестаде, он једва уђе у стан, као да у подземни свет улази, али прилика не нестаде: „Што ме тако препадно гледаш? Није ти добро? Па тек сад видим шта си све обукао, као да је октобар месец. Јакницу преко дукса! Побогу, Данко, лето је!“ Данило је чучнуо крај торби које је спустио на патос предсобља, прекрио лице, надао се ваљда да ће се све вратити на старо. „Ја не радим на телевизији, радим у ратном штабу, у Врховној команди! Мајку сам сахранио, још пре четири године, баш кад сам се запослио. Јутрос сам на послу писао недељни извештај број 211, дакле 211 недеља, то је читаве четири године и три недеље. Онда се присети бесног атлете у бермудама, па се присети Љиљане, па погледа у мајку која се шета у својој хаљини коју је као млада, још 1981. године, купила за концерт на Хиподрому и помисли како мора бити да се протицање времена ослања на неку мањкаву претпоставку, баш као и операција дељења.

„Откад опет једеш чоколаду, а таман си слаткише избадио?“, дрекну утвара.

Није био ни свестан да је заронио руку у торбу и извукао чоколадну бананицу, и прогутао је у трену. Мора и из друге торбе да извуче, пада му шећер... Мајка му, ваљда му је то мајка, под главу уметну јастуче а неком крпицом му стаде трљати мусава уста. Тада примети, када му се утвара приближила, да то није његова мајка већ Љиљана у мајчиној хаљини, трудна. Хвата се за главу, виче: „Ја сам то, ја сам, твоја Љиљана! Ау, шта сам урадила, ја сам те убила!“

„Мама, ја, Љиљана и дете, четворо нас је“, мрмља Данко.

„Клупко“ се врти и расте, као грудва снега низ падину, као да скупља с патоса све на шта наиђе: кутије лекова, дечије играчке, хаљине, панталоне. Мачка љубичасте длаке гура клупко од себе, а бела мачка га прихвата њушком. Додају се. Расте клупко, расте, иде тамо, овамо и постаје све веће.